

обекти

БРОЙ 9 (39), СЕПТЕМВРИ/ОКТОМВР

2,95 ЛВ. WWW.OBEKTI.BG

**В България
е открита
най-гревната
писменост**

Диалог с автомобила

БГ флотилия от балони

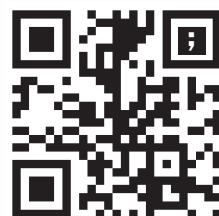
**Да имаш стар
телевизор не е
толкова лошо**

**Разписание на
космическите
полети**

**Бързи и
яростни
хеликоптери**

9 771313 900004 09

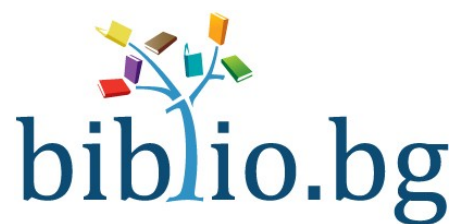
**Адреналин
на квадрат**

Това е откъс от списанието.

Цялото списание може да намерите в Библио.бг

www.biblio.bg

Алайв! МЕГАМУЛТИВИТАМИНИ С НАЙ-БОГАТ СЪСТАВ!

Уникално съчетание от
13 Витамина,
12 минерала,
26 плодове и зеленчуци,
12 медицински organic гъби,
12 ензима, 18 аминокиселини,
биофлавоноиди, билки,
омега 3/6/9 мастни киселини,
зелени храни.

100%
естествени
съставки!

ВЗЕМИ ЕНЕРГИЯ ВЕДНАГА!

Revita

тел. 02 953 05 83, 032 64 16 16, www.revita.bg, info@revita.bg

ОБЕКТИ

БРОЙ 9 (39), СЕПТЕМВРИ/ОКТОМВРИ 2012

12 Жив на квaдpат

НОВИНИ 2

ЧОВЕК

Алберт Песо: Танцът лекува.	
С измислени спомени създаваме щастие	6
София е била Военен пост	10
Тема на броя: Жив на квaдpат	12
Изкушение в порцеланова кутийка	23
Пътуващото поколение	24
Какво, къде, кога	26
Наука за красотата	28

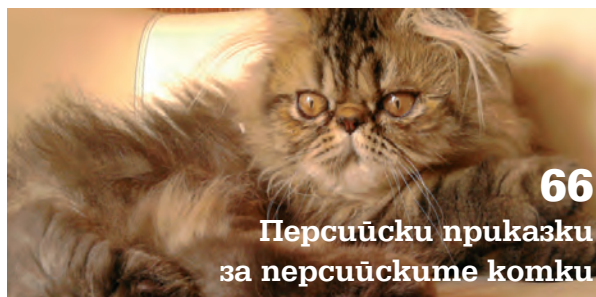
НОВИТЕ БОЛНИЦИ 29

ТЕХНО

Е-обекти	40
Диалог с автомобила	42
Сегем гържащи играчки	46
Бързи и яростни хеликоптери	49
Да имаш стар телевизор не е толкова лошо	50
На пазар за тенджерата за бавно готвене	52
Скъпи и точни	54
Игри: Guild Wars 2	56

КОСМОС

Снимка на месеца	58
Флотилия от балони	59
Небесен календар	61
Делъо хайгуптин стигна	
края на Слънчевата система	62
Разписане на космическите полети	64

66 Персийски приказки за персийските котки

ЗЕМЯ

Персийски приказки за персийските котки	66
От конкурса "Четири елемента"	70
Маршрути: Пътуване до центъра на България	72
Суперживотните: Зелените прасета	74
Победителят в конкурса "Месечна снимка на читателя"	75

НАУКА

Проф. Ованес Мекенян: Тестваме за токсичност продукти на световни гиганти	76
Експерименти у дома: Воден термометър	79
Най-добрите университети в Европа: Технологии - в Лозана, социални науки - в Мюнхен	80

МИСТЕРИИ

В България е открита най-гребната писменост	82
---	----

IQ

Знаете ли, че...	86
Георги Стойчев - артистичният химик	88
Играй "Крале и Властители на Катан" с "Обекти"	89
"10 мг внимание" - научнофантастичен разказ от Сибин Майналовски	90
Как да направим усилвател за iPod	93
Приключенията на Филип Марлов:	
Ковчег по поръчка	94
Тест: Какво знаем за златото?	96

Приятелю, очакваме ви и в уебсайта на "Обекти" на адрес www.obekti.bg

ДАРИНА МЛАДЕНОВА
ГЛАВЕН РЕДАКТОР
dmladenova@obekti.bg

НАЧО СТРИГУЛЕВ
НАБЛЮДАТЕЛ
nstrigulev@obekti.bg

ВЛАДИМИР ТОДОРОВ
РЕДАКТОР
vtodorov@obekti.bg

ДРАГОМИРА ИВАНОВА
РЕДАКТОР
divanova@obekti.bg

Обекти София 1000, ул. „Георги Вашингтон“ 12, ет. 2-3. Тел. 02 983 13 05. E-mail: editors@obekti.bg. **Директор предпечат и производство** Борислав Миразчийски, prepress@manager.bg. **Предпечат** Милена Вълчинова. **Фотограф** Юлиан Донов. **Коректор** Боряна Ангелова. **Директор реклама** Румяна Дочева, adv@obekti.bg. **Мениджър реклама и маркетинг** Красимира Александрова, kalexandrova@obekti.bg. **Продажби** Марин Генов, Ценка Владимирова. **Събития** Надя Георгиева. **Директор финанси и администрация** Деница Коцева, dkotzeva@manager.bg. **Счетоводител** Петя Осенска. **Печат** „Алианс принт“ ЕООД. **Издава** „МИТ Прес“, част от „ВМ Финанс Груп“ АД. **Тираж** 9900 копия. **Снимка на корицата** Юлиан Донов. Всички права запазени

МАКСИМ МАЙЕР УПРАВИТЕЛ И РЕДАКЦИОНЕН ДИРЕКТОР

ЙОХАН КАРАСОН АРТ ДИРЕКТОР

ЧОВЕК

ИВАЙЛО ХАРАЛАМПИЕВ, Барселона

АЛБЕРТ ПЕСО:

Танцът лекува. С измислени спомени създаваме щастие

Способни сме да се раждаме на живота и в един несвършен свят, погрешно е да седим и да чакаме идеалните обстоятелства, казва световноизвестният американски психотерапевт, който даде специално интервю за "Обекти"

Всички ли се нуждаем да изцелим или оправим нещо в себе си на физическо или емоционално ниво?

- Бих казал, че сме подтиквани да бъдем по-пълни, по-цялостни. Не мисля, че се раждаме болни и трябва да се излекуваме. Родени сме като семка, която трябва да порасне и да се превърне в цвете. Понякога светът не ни полива и не се грижи това да стане и може би тогава трябва да бъдем излекувани. Всички в определен момент чувстваме този подтик да станем "цели". Дори само ако с пръсти опиша кръг във въздуха и остава един малък отрязък незавършен, човек автоматично иска да затвори кръга, това е заложеното в нас желание за цялостност и завършеност.

- Как започнахте с вашата терапия? С какво е различна?

- С жена ми сме танцьори. Ръководех департамент по танци в театралната школа "Емерсън Колидж" в Бостън. Търсехме начин да помогнем на нашите студенти да станат майстори в боравенето с техния инструмент на работа, собственото им тяло. За да свирим на цигулка, трябва да овладеем самата цигулка, същото е и

с тялото. Започнахме да анализираме в дълбочина движенията и открихме

три вида двигателни системи. Телесните рефлексии, които са напълно автоматични. Умишлените движения, които са под наш контрол, за да се адаптираме в съответствие с външния свят. Но вероятно най-важната част е емоционалната двигателна система, която отговаря на това как се чувстваме. Ако сме щастливи, се движим леко, усмихваме се, леко пружинираме при ходене. Когато сме тъжни, се свиаме, плачем, бягаме и т.н. Започнахме да учим студентите си да използват само по една от тези системи, елиминирайки останалите. Например само рефлексии, без контрол и емоции. Такова е движението на пиян или дрогиран човек. При контролираните движения танцьорите се движеха като роботи. И когато накрая започнаха да се движат единствено емоционално, без никакъв контрол,

Всичко наоколо сякаш се взриви. В първия момент те останаха като поразени, имаха усещането, че са достигнали до най-дълбоките си чувства. Но после се разочароваха малко, защото

новите болници

**ТЕХНИКА ЗА ПО-ДОБЪР ЖИВОТ.
СЪВРЕМЕННАТА МЕДИЦИНА Е ВЕЧЕ В БЪЛГАРИЯ.
В „ТОКУДА“ НЕ СЕ ДОПЛАЩА ЗА ОПЕРАЦИЯ НА СЪРЦЕ.
CITY CLINIC - БОЛНИЦА НА БЪДЕЩЕТО.**

Грижа за здравето,
мисъл за бъдещето

Всички предимства на
доброволното здравно осигуряване

Здравноосигурителна каса FiHealth

София, кв. Студентски град, ул. „Проф. Александър Фол“ 2, вх.Б, ет.2
тел.: 02/971 27 72, факс: 02/445 66 65

Медицински център FiHealth София

кв. Студентски град, ул. „Проф. Александър Фол“ 2, вх.В, ет.1
тел.: 02/445 66 66, факс: 02/445 66 69, мобилен: 0882 140 666

Медицински център FiHealth Пловдив

бул. „България“ 4, ет.1 (над партер)
тел.: 032/307 666, факс: 032/307 669, мобилен: 0882 310 666

Мисли за лекарите тъй, сякаш четеш наум псалми

Защото те освобождават от затвора на болничната стая и ти дават възможност да ходиш отново по улиците и да се радваш на любимите си хора

Майка ми е лекар. Жена ми е лекар. Най-добрият ми приятел от училищната скамейка също е лекар, сега виден психиатър. Самият аз учих една година стоматология и съм взел с четворка изпита по анатомия. Знам за живота и работата на лекарите толкова, че спокойно мога да стана дори министър на здравеопазването. И това го казвам без никакъв шега. И мисля, че ще бъда доста добър министър на здравеопазването. Наред с учителската, това е професията, за която трябва да се говори така, сякаш шепнеш псалми.

Мога да разказвам с часове за професионалния път на майка ми, педиатър, която започна работа в една зелена гървена барачка в Ловния парк, филиал на 15. поликлиника го бившия Пионерски дворец, сега Семинарията, по член 64, по заместване. Как ходехме с татко да я вземаме от работа с москвича, когато беше втора смяна. Как после тя се премести в сградата на 15. поликлиника и накрая стана завеждащ детското отделение там. И как шефът на поликлиниката я пенсионира с някакъв ловък административен ход в зенита на кариерата ѝ и професионалните ѝ умения. Очите на майка ми, превърната насила в пенсионерка. Тя не се предаде. Продължи да лекува децата на свободна практика и вече двайсет години след пенсионирането продължава да прави това.

А междувременно сградата на 15. поликлиника се превърна в офис на някаква финансова корпорация.

Или да ви разкажа за първите стъпки на жена ми като лекар след завършване на медицинското образование. Как беше разпределена в село Люлин, Пернишко, и трябваше да сменя три автобуса, за да отиде на работното си място. Тетерите на здравната служба в селото, където имената на няколко турски фамилии бяха заличени с паста

за зъби. Любовта на бабите към нея. Напалената до червено печка в салона на читалището, където се събрахме, и моя милост включително, да отпразнуваме един седми април, лекарския празник, през най-студената пролет за последните петдесет години. Бременната ми жена, която пътуваше два часа до село Люлин и два часа обратно в друсачите като каруци рейсове.

Или да разкажа за 16. поликлиника, където тя постъпи, след като роди дъщеря ни деца, 16. поликлиника, разположена в една красива, но рушаща се сграда на Руски паметник, и как веднъж тя ми каза, докато си събличаше бялата престилка след края на работния ден в кабинета, тесен като гушканина, с едно строшено бюрце вътре и отпран балатум на пода, как ми каза: искам да работя в светла и чиста болница с дълги коридори. И как аз нямаше какво да ѝ отговоря, докато разглеждах хлебарките под балатума и мътното като животинска ципа огледалце над мивката.

Българинът е готов да изсипе един шиник пари на автомонтъора и освен това да го гледа влюбено и да му се подмазва, но когато дойде време да оцени труда на лекаря, който лекува не колата му, а собственото му тяло и собствената му глава, които със сигурност би трябвало да са му по-важни и по-ценни от колата, изведнъж може да се превърне в пъл. И да започне да смята, че лекарският преглед и лечението някак му принадлежат по дефиниция, че те пагат от небето, че те са, ако може така да се каже, естествени, "както въздухът и слънцето за всяко живо същество".

Освен това българинът иска още да не чака пред кабинета изобщо, но освен че не иска да чака, той иска и друго - да бъде излекуван начаса, с едно хапче, с една инжекция, иска веднага да спре да го боли, бабата иска да стъпва като газела, а дягът иска да пукае тъй плъющащо, както е пукал като войник в казармата. Българинът, който е тих като муха пред кабинета на чиновника, пред лекарския кабинет започва да се кара и да крещи, започва да плаши, че ще извика битието...

Лекарският труд не може да бъде сравнен с труда на никоя друга професия. Защото той те освобождава от затвора на болничната стая и ти дава възможност да ходиш отново по улиците и да се радваш на любимите си хора. А това нещо е безценно. Тоест струва страшно много пари. И когато българските лекари продължават да лекуват въпреки липсата на такива пари, и то да лекуват добре, мисли за тях тъй, сякаш четеш наум псалми. ;

Лекарският труд не може да бъде сравнен с труда на никоя друга професия

ЗЕМЛЯ

ВЛАДИМИР ЙОНЕВ

ПРОМЕНЕНАТА ПРИРОДА

Персийски приказки за персийските котки

Нежни, доверчиви, беззащитни и смайващо красиви - те са най-доброто постижение на селекционерите и котешките фризьори

Нито една порода не е била толкова силно изменена от човека, както персийската котка. Гледайки нейната разкошна косина, трогателно "лице" и примерно поведение, разбраш: селекционерите съвсем не са жалили сили, време и нерви. В напреварата за създаване на идеалния домашен любимец те променили всичко: главата станала кръгла, издълженото тяло - здравео и компактно, характерът - сговорчив и доверчив. Сплеснато носле, изразителни големи очи - изглежда, че на муцуната на персиеца е изписано: "Най-доброто постижение на селекционерите и котешките фризьори".

"Тя била създадена от възшебник от искрите на огъня, отблясъка на две звезди и лек, си́в-кав гъм", гласи най-невероятната и романтична легенда.

Произходът на тези създания е обвит в тайни и приказни фантазии. Вероятно защото това е една от най-гревните породи. Годината на основаването на Персия е 550 пр.н.е. Холандецът Ван дер Верф твърдял, че порода котки с много дълга косина била известна още в дъворците на първите персийски царе Камбис и Дарий, за което свидетелстват скулптурни изображения и надписи сред руините на Суза и Персепол.

Приказка ли е това? Наистина ли това удивително създание се нарича персийско, защото воюва летоброенето си от Персия?

Според експертите - по-скоро да, отколкото

не. Вярно е, че външният вид на първите котки от Персия бил съвсем груб и по-скоро напомнял на гнешните ангорки.

Грижите, на които се радвала аборигенната порода на Персия още във времената на първите могъщи владетели, осигурили нейното оцеляване. През XVII в. персийците били благополучно донесени в Европа от аристократа пътешественик Пиетро де ла Вале.

Удивителната Външност на персийската котка винаги е предизвиквала въпроси, на които мнозина са се опитвали да отговорят съобразно богатството на своето въображение. Кои ли само не бил записван сред предците на персийците: и азиатската гива котка манул, и руските сибиряци, и разни други кандигати за слава. Впрочем сега вече няма смисъл да се спори. Та нали гнешните персийски котки и източните трофеи на Де ла Вале са дъве съвършено различни неща! Съвременният персиец се е сдобил с нова родина и нови предци - той е

роген от гушата на човека, а неговите родители са поколения селекционери.

Необикновено гъста и дълга, шикарната косина на персийската котка, колкото и да се разчесва, не става по-рядка. Защо му е на практически ненапускащия топлия гом персиец толкова разкошен ко́жух? Много учени обясняват появата му със случайна мутация. Но справедливостта изисква да се каже, че плътната мно-

НАУКА

ВЛАДИМИР ТОДОРОВ

ПРОФ. ОВАНЕС МЕКЕНЯН:

Тестваме за токсичност продукти на световни гиганти

Софтуерният пакет "ОАЗИС", създаден в Лабораторията по математична химия в Бургас, прогнозира свойствата на козметика и прах за пране много по-бързо и евтино отколкото опитите с животни

Професор Мекенян, вие сте автор на софтуер, който идентифицира опасни свойства като токсичност и канцерогенност в продуктите. Бихте ли ни разказали за него?

- Става дума за комплекс от софтуерни приложения на математични модели за прогнозиране на токсичността на химическите съединения. Това е продукт, който ние изграждаме близо 30 години. Прогнозираме токсични свойства като канцерогенност, разпад на ендокринната система, кожни и инхалационни алергии и гр. на химическите съединения.

- Как работи?

- Извеждаме моделите въз основа на вече съществуващите експериментални данни от тестове, проведени досега върху животни - от риби до плъхове, както и благодарение на експертните познания в областта на химията и токсикологията. На вход в системата се въвежда структурата на химичното съединение,

а на изход тя дава оценка за токсичността му. Например гали може да се биоакмулира в околната среда, гали е токсично за водните обитатели и т.н. Можем да прогнозираме и какъв би бил ефектът на тази химична структура върху човешката кожа, т.е. гали ще предизвика алергия, може ли да предизвика разпад на ендокринната система, генна токсичност и т.н.

- Доколко можем да вярваме на такива прогнози?

- Наред с прогнозата - положителна или отрицателна, се дава и много важно механизмично обяснение, което може да подкрепи теоретичната прогноза. Освен статистическата подкрепа се дава и експертна обосновка, че такъв ефект може или не може да се наблюдава. Това е изключително важно за регулаторите, защото те трябва да имат основание да приемат теоретичните прогнози като заместители на експерименталните тестове върху животни.

ДРАГОМИРА ИВАНОВА

ЗАГАДЪЧНО ПОСЛАНИЕ ОТ ГРАДЕШНИЦА

В България е открита най-гревната писменост

Тя е две хиляди години преди следите от шумери и египтяни

Селцето Градешница се намира в Северозападна България, близо до Криводол. Там е открита глинена плочка, изписана със стегнати редици от знаци. Заедно с археолога Георги Ганецовски от Регионалния исторически музей във Враца ще ви разкажем нейната история.

В края на 60-те години Богдан Николов, известният Врачански археолог, чието име е свързано и с Розовенското сребърно съкровище, се натъква на артефакта при разкопки на голямо селище от ранната каменно-медна епоха - началото на V хилядолетие пр.Хр. Той представя вдлъбнатата плочка или плосък съд с правоъгълна основа. От двете страни са пробити гупчици. От вдлъбнатата страна са изгълбани символи, организирани в редици, а от другата - стилизирано изображение на човешка фигура в молитвена поза, заобиколена от орнаменти.

"Значимостта на откритието е огромна, защото и до ден днешен това си остава

рия е датирана от 5300 г. пр.Хр. Също в средата на миналия век при

разкопките на известната Каранова могила (край Нова Загора) е открит "печат" с подобни знаци, вероятно още по-стар. Скоро след това е намерена и плочката от Градешница.

"Става дума за няколко артефакта, които се датират от ранната каменно-медна епоха. Единият е плочката от Тартария, другият е печатът от Караново, но съобразно стратиграфския метод на изследване най-ранният артефакт е този от Градешница. Разликата във времето е малка - това вече може да се определи с по-прецизна методика на датирание - казва Ганецовски. - Във Врачанския музей сме представили и контекста, в който е открита плочката, за да е ясно, че тя е намерена във втория културен пласт на обекта, няма никакви следи от по-късно нарушение, които биха подложили под съмнение датировката ѝ, и е открита сред други материали, които са изложени заедно с нея - съдове с пиктограмни знаци под гъната си и други."

най-ранната протописменост в света", казва Георги Ганецовски.

Най-старите египетски йероглифи датират от 3200 г. пр.Хр. Писмените знаци, открити край гревния град Урук в Месопотамия, се отнасят към 3300 г. пр.Хр. В средата на XX век край селцето Тартария (Търтърия) в Румъния са намерени глинени плочки с организирани символи, смятани от някои учени за най-ранната протописменост. Плочката от Тарта-

На същото място е открит и глинени модел на храм, покрит със знаци, една красива фигурка - предполага се на богиня, също цялата изписана със знаци. Подобни символи се срещат и другаде в района, има съдове с пиктограмни гъна в местността Езерото край Борован. Този бум в опитите за предаване на конкретна информация чрез знаци върху глина е засвидетелстван на много места, разказва археологът.

**Библио.бг - платформа за електронни книги и
списания**

Чети каквото обичаш!

www.biblio.bg

